

‘NIETS DOEN’ IS VAAK EEN PRIMA OPTIE FRISO DE ZEEUW

In ons hyperventilerende landje is de kreet ‘niets doen is geen optie’ de laatste tijd veelvuldig te horen. Soms is dat terecht, maar vaak ook niet. Iemand die kritisch nadenkt over de rol en taken van de overheid is bijvoorbeeld prof. Paul Frissen. Hij publiceerde onlangs het boek *De Fatale Staat*. Hij stelt dat ‘niets doen’ vaak wel degelijk de beste optie is (voor de overheid).

De voorbeelden van de optie ‘beter niets doen’ liggen voor het oprapen. De Tweede Kamer stelde uit haar midden De Tijdelijke Commissie Huizenprijzen samen. Die moest onderzoek doen naar de stijging van de huizenprijzen in de jaren voor de crisis. Het uitvoerige onderzoek was degelijk, maar de politieke aanbevelingen van de commissie hebben daar weinig relatie mee. Ongefundeerd bepleit de commissie bijvoorbeeld terugkeer naar een vorm van centrale overheidssturing van de woningbouw. Een ander merkwaardig advies is het pleidooi voor een studie naar opheffing het zelfrealisatierecht (hetgeen inhoudt dat de eigenaar zelf mag bouwen als het bestemmingsplan dat toestaat). Minister Stef Blok heeft nu gereageerd op de aanbevelingen. Een prima brief, die trouwhartig alle 26 aanbevelingen langsloopt. Bij eerste helft van de adviezen zegt het kabinet ‘doen we al’ en bij de tweede helft ‘beginnen we niet aan’ (maar dan in uitgebreidere bewoordingen). Als troostprijs aan de commissie zal het kabinet de Tweede Kamer nu elk jaar een ‘woningmarktbrief’ aanbieden. Er komt nog een Kamerdebat over de aanbevelingen van de commissie en de kabinetsreactie. En dat was het dan weer; verspilde moeite. ‘Niets doen’ was verreweg de beste optie geweest.

Tweede voorbeeld: rijksbouwmeester Frits van Dongen bepleit een bouwstop. Een absolute, voor alles, dus bijvoorbeeld ook voor woningen en zorgvoorzieningen. Want we hebben al te veel gebouwen. Maar ook transformeren van leegstaande kantoren naar bijvoorbeeld hotels of studentenwoningen – hetgeen nu aardig op gang komt – is niet goed. Hij wil namelijk meerdere functie in een gebouw verenigen. Verder stelt hij: ‘De volkstuintjes liggen straks op het dak, want daar kun je lege gebouwen heel goed voor

gebruiken.’ Daarnaast denkt Van Dongen met ‘high tech urban farming’ de leegstand te kunnen opvullen, met enkele uit de VS overgewaaiden voorbeelden van ‘vertical farming’ in zijn achterhoofd. Daarmee kunnen grote steden zich van voedsel voorzien. Dat is een soort champignonkwekerij op zijn kant, ingebouwd in een afgedankt departementsgebouw. Om deze transformatie mogelijk te maken mag de crisis volgens Van Dongen nog wel even doorgaan. ‘Laat deze crisis nog maar vier, vijf jaar duren, laat het maar veel erger worden dan het nu is.’ Dit alles bedoelt de rijksbouwmeester, niet zo maar iemand, serieus.

Dit is een verschijnsel dat wij vaker tegenkomen in onze Nederlandse vakwereld. In de eerste plaats het verwarren van conjuncturele verschijnselen met structurele veranderingen; dat dan leidt tot een pleidooi voor absolute bouwstop. En in de tweede plaats het vereenzelvigen van een – misschien interessante – niche (high tech urban farming) met het nieuwe verdienmodel van de toekomst.

De rijksoverheid staat met haar overschot aan kantoorruimte voor een stevige en uitdagende opgave. Hier geldt wel degelijk ‘niets doen is geen optie’. Maar dat ‘doen’ moet dan wel professioneel, marktgeoriënteerd en innovatief gebeuren, niet met een handvol losse flodders die Van Dongen de lucht inschiet. Ik twijfel al wat langer aan de huidige invulling van de functie van rijksbouwmeester, maar nu lijkt mij opheffen ‘een optie’. Het nuttige deel van het takenpakket zou dan geïntegreerd kunnen worden in de Rijksgebouwendienst.

De volgende keer bespreek ik graag enkele andere werkelden waarvoor geldt dat niets doen een prima optie is. En dit stukje, geldt daar eigenlijk ook niet voor dat ‘niet publiceren een optie is’? Een gedachte waarvoor zeker aanhangers te vinden zijn.

Prof. mr. Friso de Zeeuw is directeur Nieuwe Markten Bouwfonds Ontwikkeling en praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft.